

egregia Caroli imperatoris in Romanam Ecclesiam,
 eiusque vicarios merita hoc ei ius confirmandi ponti-
 fices, ipsiusque successoribus à Constantini tēpore ex-
 tinctum iterum concessit, idque colligi videtur ex cap.
 Adrianus 63. dist. quod tamen Ludouicus Pius à se iterū
 pijsimo animo ablegauit, tempore Paschalis 1. vt con-
 stat ex c. ego Ludouicus, eadem dist. Qua cessione non
 obstante consueuerunt semper pontifices summi suas
 electiones ad imperatores confirmandas mittere vsque
 ad Ludouicum Ludouici Pij nepotem, quo volēte mos
 hic omninó nunquam amplius excitandus in desuetu-
 dinem abiit. Videbanturque, vt erant illa tempora for-
 tunata, pulcherrimam summi pontifices cum impera-
 toribus contentionem inuicem inijsse, illi imperio tan-
 tam superioritatem concedentes, his verò cōcessam in
 Romanam Ecclesiam conuertentibus. Hæc de electio-
 ne summi pontificis, super qua quinq; iam constitutio-
 nes emanauerunt, quas vide per Abb. in d. c. licet nu 8.
 7 Nemo est autē, qui ignoret nō solū ex doctrina ini-
 tiatis, sed literarum quoq; profanis, vt interim Macro-
 bij verbis vtar, Gregor. v. pontificē max. tēpore Otho-
 nis iij. imperij electores creauisse, quorum nomina re-
 feruntur à gloss. in c. 2. verb. illi autem, de re iud. lib. 6.
 quæ creatio cum à plarisque anno salutis 1002. consti-
 tuta feratur, id tamen verū esse nō potest, cū Gregorius

eius autor omnibus consentientibus anno 997. fato cesserit; ni hanc annorū computationem ad obitū Othonis referre velis, quo moriente Gregorij constitutio in Henrico ij. primò obseruari cæpit, & ideó ferunt aliqui editam fuisse à Syluestro Gregorij successore. Continebat autem illa constitutio, vt electus non statim imperator, sed Romanorum rex appellaretur, donec à summo pont. coronam, & confirmationem acciperet. quod tamen parum curauit Rodolphus imperator Italiam ad coronam suscipiendam cogitare nolens, petita excusatione à scitissima illa vulpis cum ægroto Leone fabula, cuius historiæ & nos tribus abhinc annis aliud agentes meminimus in nostra ad comitem Alcoutinium Panegyre in parentis Emmanuelis creationem non longè à principio. Multa aut de imperatore, & eius dignitate, & excellentia, & de significatione triplicis coronæ, ferreæ, aureæ, & argenteæ, quam accipit, Chassan. in cathal. 5. part. à confid. 27. cum sequentibus.

8 Ex nostra autem definitione iam infertur rectè sensisse Abb. in c. autoritate, de institut. num. 6. confirmationem propriè fieri de electione, & Card. in Clem. quia contingit. §. vt autem, 4. notab. de religios. domibus, & Rochum de iure patron. quæst. 6. confirmationem efficere, vt beneficium electiuum dicatur, malè reprehensos à Dec. hinc num. 2. cum sequentibus. Electio enim,

vt optimè ait Hostiens. hîc nu. 26. confirmationē gignit, c. postquam, confirmatio concedit administrationē c. transmissam, c. nihil, hoc titulo. Nec obstat, si obijcias cum Dec. in summi pontificis electione confirmationē non requiri: ecce enim tibi respondet Hostiens. d. loco, summū pontificē eligendo cōfirmari c. licet, hoc titulo. Vnde & in ea electione confirmationē interuenire virtualem, & interpretatiuam defendimus, & affirmamus. Nec inepta erit responsio, si dicas id in summo pontifice speciale esse, quod decimo loco refert Abb. ex tredecim, quæ in electione summi pontificis concurrere asserit in d. c. licet num. 8. quibus adiunge & aliud satis adnotandum ex Felin. in c. Capitulum sanctæ Crucis, in fin. de rescript. Ne autem insultet hîc aliquis, & nactum definitionem nostram cauillandi occasionem se putet, quæ saltem quoad confirmationem summi pastoris electionem non comprehendat, Quintinū Hædium in Exegesi c. de multa, de præb. patronum aduocabo, qui in iurisperitorū definitionibus non id requiri affirmat, quod apud dialecticos, vt scilicet omnē euacuent ambitū definiti, cōuertantur cū definito, dicant quod quid est, & c. cū definitio secundū philosophum 7. metaphysic. sit sermo indicans, quid est esse rei per essentialia: non enim Iurisperitorum esse acutas istas ineptias, periculosas quidem in iure, vt Vlpianus ait in l. omnis definitio

.ff. regul. iur. quas subvertere non magnus sit labor: satis esse nobis ad definiendum, si non falsó, nec vulgariter propriam vnam vocabuli definitionem præscribamus, nec enim in definitione iuris exprimi debere omnia ad rationem definiti necessaria: tueturq; Quintinus suam opinionem autoritate Dec. & ante eũ Panorm. in rub. de iudic. siue igitur eligendo summus pont. confirmetur, siue speciale sit in summo pontifice confirmatione non indigere, qui superiorem, per quem eius electio cõfirmari possit, in terris non habet: manifestum sit electionem totam à confirmatione pendere, & de intrinseca ipsius ratione confirmationem esse, ità, vt quemadmodum flores arborum, vt inquit alius, vice præconũ instantem fructuum paritudo præmonstrat, sic electio futuræ confirmationis sit prænuntia, & in eam suo quasi iure conuertatur.

9 Quæ autem in electionibus forma sit obseruanda, docet pont. in c. quia propter, hoc titulo ad quam etiam pertinent illa capita huius tituli, cum dilecti, Cumana, in Genesi, causam, considerauimus, cum terra, cum inter vniuersas, quod sicut, auditis, cum in iure, coram, bonæ, 1. & 2. & si quæ sunt alia.

10 Quo tempore celebrari debeat electio, assignat c. ne pro defectu, quod in cathedralibus, & regularibus tantum ecclesijs locum habere interpretata est optima legũ

inter-

Interpres consuetudo: in reliquis verò sex menses præfi-
niuntur ex c. 2. de concessione præb. qua de re vide opti-
mam gloss. in c. si electio, 26. verb. aliã, hoc titulo in 6.

11 Cum sit autem de eligendo prohibitorium edictũ
ita, vt quilibet eligi possit, qui à iure non prohibeatur,
vt diximus in titulo præced. de prohibitis vide c. cum
in cunctis, quia diligentia, super eo, cum nobis, inno-
cuit, cum inter canonicos, dudum 1. & 2. venerabilem,
inquisitionem, quisquis, & c. deniq; pen. hoc titulo. Et,
vtrum sit electio variabilis, c. causam, cum inter cano-
nicos, in causis, publicato.

12 Illa verò electi potestas, de qua in secunda rubricæ
parte, in eo consistit, vt electoribus etiam inuitis confir-
mationem petere possit, vt constat ex c. cum inter ca-
nonicos: quæ pars suam quoque capitulorum partem
habet in hoc titulo, significauit, licet, nosti, suffraganeus,
transmissam, nihil ad fin.

13 Plura dicerẽ, ni titulus de trãslatione episcopi aurẽ
velleret, & vt iam nos in eum trãsferamus, admoneret.

¶ AD RVBRICAM DE TRANSLA-
tione Episcopi.

TRANSLATIO PRÆ-
ter alias, quas apud bonos autores sig-
nificatiões habet, trop' est apud retho-
res, cum frequentissimus, tum longè

pulcherrimus, cum nempe nomen, aut verbū transferretur ex loco, in quo proprium est, in eum, in quo aut proprium deest, aut translatum proprio melius est, idque fit, aut quia necesse est, aut quia significantius, aut quia decentius. Dicitur græcè metaphora, qua non solū vtuntur ipsi rhetores, vt latè prosequitur Quintilian. lib. 8. c. vlt. sed nostri etiam passim Iurisperiti, quale est illud Vlpiani in l. i. ff. de Iustitia, & iur. hinc descendit maris, atque foeminae coniunctio. Verbum enim, descendit, translatum ibi est, cum propriè significet ex loco superiore in inferiorem se conferre, vt descendere ex equis apud Liuium, descendere in inferiorem ambulationem apud Ciceronem. Non sit autem mirum, si Iurisperiti tropis vtantur, cum teste ipso Valla, quem Iupiter ipse linguæ suæ censorem timebat, cum relegeret, vt ipse gloriatur in proœmio lib. 3. suarum elegantiarum, quinquaginta digestorum libros ex plerisque voluminibus Iurisperitorum excerptos, Iuris quidem consultis nihil sit, quod addi, adimiuè possit, non tã eloquentiæ, quam materia illa non magnopere patitur, quana latinitatis, atque elegantia, sine qua cæca omnis doctrina est, & illiberalis, præsertim in iure civili. Nec me lateat verbum translatiuè diuersam apud eosdè Iurisperitos significationem habere, vt patet ex Vlpian. in l. i. ff. de iur. patron. Patronorū, inquit, querelas aduersus liberos præfidos

præsides audire, & non translatiuè exequi debent. Tráslatiuè enim, siue tráslaticicé, vt alij Codices habét, idem est, ac, vulgari, & non accurata diligentia, vt accurata, & non vulgari diligentia explicat Bud. ex multorú testimonijs in l. emptorem aliás ex empto ii. §. idem lib. ff. de action. empt. & idé penè est translaticicé, ac defunctoricé, quo verbo vtuntur imperatores in l. vnic. C. qui numero tutel. se excusant, malè intellecto à gloss. ibi, verb. non defunctoricé. Idem enim ibi est non defunctoricé, ac si diceretur, non quæsito prættextu, vt sub leuium tutelarum obtentu iustis, ac molestis tutelis eximantur. Hoc est enim defunctoricé munus suscipere, vt ex latinis, & græcis probat Budæus d. loco, & post eum noster Couarr. maximus quidem iuris, maior veró Christi sacerdos lib. 4. var. resolut. cap. 8. quæ adnotanda sunt ad aliqua Iurisconsultorum responsa, vbi verba defunctoricé, & perfunctoricé reperiuntur, minus percepta à glossis, & doctoribus ibi, quæ referunt Bud. & Cou. d. locis.

2 Sed, quoniã in troporú mencióné incidimus, ne nullú lapidè moueam⁹, vidéda nobis est gl. in c. for⁹ verb. part. ablata, de verb. sign. licet ea non tam de tropis, quã de figuris agat, quæ schemata græcè vocátur: vtraq; tñ adeó inter se sunt coniuncta, vt non desint, qui tropis figuræ nomen imponát. Figuris veró illius glossæ addédæ sunt illæ, quas explicat Quintilian. lib. 9. c. 2. & 3.

De Translatione Episcop:

5 Cæterum, vt ad rem propius accedamus, pontifices in hoc titulo in longè diuersa à rhetorum, & Iuriconsultorum significatione translationis nomine vtuntur. Est enim translatio, prout accipitur in hac rubrica, de vno episcopatu ad alium autoritate principis mutatio. Colligitur hæc definitio ex ipsa rubricæ inscriptione, quæ de episcopi, non alterius dignitatis translatione agit, ex cap. mutationes 7. quæstione 1. vbi hæc translationes mutationes appellatur, & ex quatuor denique huius tituli capitulis, vbi summus pont. in eo totus est, vt translationes has non, nisi summi pontificis autoritate, fieri posse manifestè conuincat. Idque probat in cap. 1. ex autoritate, ex illo scilicet generali priuilegio, quod beato Petro, & per eū ecclesiæ Romanæ dominus noster indulsit, quod priuilegium glos. hîc verb. priuilegio, Innoc. & Abb. de illo interpretantur, quod Petro concessum est Matth. cap. 16. Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo ecclesiam meam, & ibidem, tibi dabo clauis regni cœlorum, refertur in c. in nouo, & c. sequenti 21. distinct. hoc tamen nobis non placet: ea enim Christi verba non concessionem, sed promissionem continent, quam Lusitanè appellare possumus, *Aluara de lembrança*, vt ex verbo futuri temporis, ædificabo, dabo, & similibus apertè cõstat, & optimè pungit gloss. in d. c. in nouo verb. Tu es Petrus. Sunt igitur

trahen

erahenda hæc pontificis verba ad illa Christi domini Ioan. vlt. Pasce oues meas, vt melius opinatur palinodiam canens idem Abb. ibi, in principio. hæc enim sunt illa verba, per quæ omnis ecclesiastica potestas à Christo domino Petro, eiusque successoribus tradita est ante ipsius passionem Matth. 16. iam promissa, vt videre est per Sor. in 4. dist. 24. quæst. 2. art. 5. Can. de locis theologicis lib. 6. c. 3. de quibus verbis, & quòd pastoris nomen in sacris literis prælationem importet, & analogum sit, & æquiuocum, nempe quod tam pastori, quam regi cõueniat, qui pastor populorũ dicitur, latè, & doctè Chass. 3. part. confid. 30. Philo Iudæus in lib. de agricultura, & in lib. de vita Moyfis 1. Osorius de regis institutione lib. 4. Et post omnes omnium maximus præceptor meus in Cantic. c. 2. sub illo vers. dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia.

4 Probat deinde summus pont. intentum in c. 2. per locum à minori ad maius, vt existimat Cardin. hîc, à carnali nempe ad spirituale coniugium, sed mihi non à minori, sed à similitudine procedere videtur pontificis argumentatio, vt fit etiam in cap. vlt. licet verba huius capituli difficilia sint, & aliud denotare videantur. Est enim totus hic locus similitudinarius, cum negari nequeat summum pontificem in matrimonio carnali copula consummato dispensare minimè posse cap. ex

publico, de conuersione coniug. quod secus est in spiri-
tuali, vt constat ex toto hoc titulo.

5 Ultimo deducit in c. 3. validissimum ab antiquitate
argumentum, cui decreta patrum sanxerunt reuerentiã
exhibendam, episcoporum translationes per solã Ro-
manam sedem faciendas clarissime attestante.

6 Hæc ad confirmationem nostræ definitionis dixif-
se sufficiat: licet enim non solum episcopi, sed inferioris
quoque classis sacerdotes transferantur, vt constat ex c.
episcopus 7. q. 1. & ex multis alijs: hoc tamẽ titulo de epis-
coporum tantũmodo translatione agitur, vt constat ex
rubrica, & serie ipsius. Vnde Hostiensis definitionẽ, quod
nẽpẽ translatio sit vnus dignitatis ad aliã mutatio, vt-
pote quæ alijs, præter episcoporũ, translationibus cõpe-
teret, nõ admisimus, & nostrã, qua potuimus breuitate,
argumẽtis, & autoritatib⁹ probabiliore esse cõtẽdimus.

7 Debet autem fieri translatio de minori episcopatu
ad maiore, vt colligitur ex c. vlt. hoc tit. vbi Abb. nu. 14.
cum gradatim honores deferri debeant, & à minoribus
ad maiores perueniendum, l. vt gradatim 11. ff. de mu-
ner. & honor. c. legimus, ibi, qui prouehitur de minori
ad maius prouehitur, 93. dist. latẽ Chassan. 1. part. confid.
9. & confid. 44. vers. octuagesimo nono considerãdum.
Quod tamen nostris temporibus obseruatum non fuit
in translatione Antonij Pinheiro episcopi Mirandensis

Lusitanæ eloquætiæ principis, viri diuino ingenio apud omnes, regum fauore, & beneuolentia apud Lusitanos celebratissimi, quem sené senex Henricus ex Miranda Ecclesia in Leiriésém mutauit, & populo, & redditibus inferioré, eâ translationé idcirco postuláté, quod Portodæmeus erat, quo noíe ipse gloriatur in illis, quos in Fabiū Quintilianū edidit cômétarios, ex pago Leiriæ vicino, & nūc ad ei⁹ diocesé spectáte, & in ipsa vrbe, & in oppido, cui vetus Portugallésiū, & Castellanoꝝ præliū nomé dedit, satis humili fortuna educatus, ali⁹ q3 fuerat, quod mihi sæpé narrare solet Nonius pater: nec poterat profectó quidquá seni illi fortunato, & Leiriensibus grati⁹ euenire, qui illud Valerij Max. de Cæsaribus, de hoc dicere poteramus, cæteros episcopos accepimus, hūc dedimus. Quas aut ob causas tráslatio sit faciēda, explicat d. c. mutationes 7. q. 1. tota illa quæstio, totus hic titulus, Canon 14. ex canonibus apostolorū. Hæc de tráslatiōe.

8 Episcopi verò nomen, vt ad secundá rubricæ parté veniamus, fuit græcis, atq3 latinis, qui sacras literas ignorarunt, satis notū, sed tñ à nostris frequētius vsitatum. Ná, vt cōstat ex Cœlio Rhodigino vtriusq3 linguæ peritissimo lib. 10. lect. antiq. c. 3. in scholiographis græcis adnotatur, quos sibi ad subditas, obnoxiasq; ciuitates mitterét Atheniéses spectatū, quid in quaq3 fieret, episcopos fuisse vocatos, ac philacas: est enī episcopus verbū cōpositum

De Translatione Episcop.

atum apud Græcos, quod Latinis superintendentem,
ac speculatorem significat, vt constat ex c. clericos, 21. &
ex c. legimus, 93. dist. ex c. qui episcopatum 8. quæst. 1.
de cuius vltimi materia Chassan. 1. part. confid. 60. vers.
aut quis appetit. Vnde & Eustathius episcopum, & sco-
pon pro eodem ferè accipit præpositione redundante.
Inde in Leonidæ epigrammate Mercurius episcopus
nominatur: inde certaminum præfides nunc Ephori, &
Epoptæ, nunc episcopi appellabantur. Inde in Helide
episcopi Dianæ templum erat nomine Aristarchium,
quod cum infelix expilasset Sambicus, in quæstionibus
per annum habitus miserrimo mortis genere nefandi
sacrilegij poenas luit, nata inde paræmia, vt Sambico
grauiora pati dicamus eum, quem significare volumus
exquisite supplicij genere distorqueri. Sed & M.
quoque Tullium episcopum fuisse legimus, vt colligi-
tur ex illis eiusdem verbis lib. 7. epistolarum ad Atticū,
vult, inquit, me Pōpeius esse, quem tota Cāpania, & ma-
ritima ora habeat episcopū, ad quē delectus, & negotij
summa referatur. Scipionē itē Africanū scribit Plutar-
chus missū à senatu gentiū, regūq; episcopū. Et, ne oīa
Cœlio debeatis, legetis ex his aliqua in Cōcionatorum
hortis apud Bitontum lacteo eloquentiæ fonte manan-
tem in sermone, Ego sum pastor bonus.

9 Nec iuris quoq; cōsulti episcopi nomen ōninó præ-
terierunt,

terierunt, cuius tamen semel tantum reperi in digestorū
 libris ab vno Arcadio mentionem factam in l. Munerū
 18. ff. de muner. & honor. Item episcopi, inquit, qui præ-
 sunt pani, cæterisque vænalibus rebus, quæ ciuitatum
 populis ad quotidianum victum vsui sunt. Qua in lege
 Xenoparochi idem Arcadius meminit, composito vo-
 cabulo à parocho, nomine quidem apud Christianam
 ecclesiam in omnibus ecclesijs satis celebri, à Græcis ad
 Latinos, & à Latinis ad Catholicos deriuato. Parochia
 enim dicebatur græcè à præbitione rerum necessariarū
 viatoribus, & ijs, qui publica causa peregrè proficisce-
 bantur. Vnde parochus viatici præbitor, qui & Copia-
 rius latino vocabulo nuncupabatur, quod omnium re-
 rum necessariarum copiam regum, populorumque le-
 gatis suppeditabat: quod ex Bud. in d. l. munerum, &
 Quintino in Exegefi c. de multa de præbend. verb. pa-
 rochia, & ex Calepino verb. parochus latiùs colligere
 licebit. Translatum est igitur hoc nomen ad sacerdotes,
 qui singulis præsunt Ecclesijs, & sanctissimam Eucharis-
 tiam, aliaque Sacramenta fidelibus administrant, qui
 peregrini sunt in hac vita, iuxtà illud Iacobi Genes. 47.
 dies peregrinationis vitæ meæ, & c. & illud Paul. ad He-
 bræos c. vlt. Non habemus hîc ciuitatem manentem, sed
 futuram inquirimus: & illud Dauidis relatum à Diony-
 sio Carthusiano de quatuor nouissimis art. 8. peregrini
 sumus

sumus coram te, & aduenæ, cum multis alijs: inde à pa-
rochis parochiæ dictæ, quas primus omnium diuisit Dio-
nyfius pót. c. 1. 13. q. 1. Onuphrius Panuinius in epitome
pontificum in vita Dionysij, licet Budæus non paro-
chias, sed paræcias dictas existimet, quasi vicinias, vt
videre est per eum, & Calepin. d. locis.

io Cum hæc ita sint, mirum non est, si primis illis sur-
gentis ecclesiæ temporibus maiores, & minores sacer-
dotes promiscue sacerdotes, & episcopi appellarentur;
nec aliqua erat in nomine differentia. Cum enim epis-
copi nomen superintendentem, & speculatorem signi-
ficet, vt supra diximus, haud incogruè minoribus quoq;
sacerdotibus competebat, qui catholici gregis curam
gerebant, & populo sibi commisso tanquam explora-
tores inuigilabant, quod ex nostris vltra alios probat
Dec. in c. 1. num. 7. de electione, & ex Theologis doctis-
simè more suo D. Hieronymus in c. legimus, 93. dist.
multis ad id autoritatibus adductis, præsertim illa D.
Paul. Act. 20. ad vnius ecclesiæ sacerdotes, attendite vo-
bis, & vniuerso gregi, in quo vos episcopus sanctus po-
suit episcopos regere ecclesiam Dei; quo in loco ne-
mo est, qui dubitet, per episcopos sacerdotes minores
significari, (quamuis non me lateat verba illa diui Pau-
li tãquam de episcopis, hoc est maioribus sacerdotibus,
dicta

dicta citari à Concilio Tridentino, sessione 23. de Sacramento ordinis c. 4.) Sicut & ex diuerso in c. 3. de re iud. non potest quenquam à sacerdotali gradu, nisi concurs sacerdotum sententia submouere, per sacerdotes episcopi necessariò sunt intelligendi, c. si autem, & c. felix 15. quæst. 7. Imò verbum illud à sacerdotali gradu, id est, ab episcopali, est exponendum: agitur enim in eo c. de depositione maiorum sacerdotum, hoc est episcoporum, vt constat ex illo verbo concurs. Nec enim aliter in episcoporum criminibus ferri poterat condemnatoria, aut absolutoria sententia, quàm si omnes interuenissent in eadem, c. 1. & 2. c. si quis episcopus 6. quæst. 4. qui autem ad eam ferendam, & quot congregandi erant, collige ex cap. discutere 3. quæstione 6. ex c. suggero 3. quæst. 8. d. c. felix 15. quæstione 7. quo pacto cessant omnes difficultates illius capituli, quem intellectum licet glossa, & doctores ibi, non perceperint, & fateri cogantur concordem sententiam eam esse, quæ à maiori parte feratur contra receptas vtriusque iuris traditiones, consulat tamen, qui velit, eiusdem capituli autorem D. Gregor. lib. 2. epistolarum dictione 11. cap. 47. epistola 8. & inueniet interpretationem nostram à vero, germanoque sensu minimè alienam.

II p Crescente demùm ecclesia, vt, quæ re ipsa inter maiores, & minores sacerdotes differentia erat, noie quoq3 agnosce-

agnosceretur, effectum est, ut episcopi nomen ad solos maiores traheretur, nempe quibus maiori iure competeret, maiorque, quam minoribus, gregis sibi commisi vitam, & vitia explorandi cura incumberet. Hinc est illud intelligendum, quod Augustinus ait ad Hieronymum in c. quanquam 2. quaest. 7. quanquam, inquit, secundum vocabula, quae usus obtinuit, episcopatus maior sit presbiterio, Augustinus tamen Hieronymo minor est. Cum enim verissimum, & catholicum sit episcopatum non secundum vocabula, quae usus obtinuit, sed secundum ipsam Christi domini institutionem presbiterio maiorem esse, constat ex Concilio Trident. sessione 23. de Sacramento ordinis c. 4. & canone 7. haud dubie fatendum est nihil aliud sibi velle verba illa Augustini, quam confusam huius nominis episcopi, & presbiteri, vel sacerdotis significationem per ecclesiam discretam, & distinctam fuisse, cum ab initio utriusque sacerdotes maiores, & minores eodem quidem nomine, licet diuersa semper potestate, censerentur.

12 Ad hunc equidem modum intelligere c. olim 95. distinct. ibi, ita episcopi nouerint se magis consuetudine, quam dispensationis dominicae veritate presbiteris esse maiores. Etenim de nomine, non de potestate loqui Hieronymum colligitur ex principio eiusdem c. ibi, olim idem erat presbiter, qui & episcopus. Verissima namque sententia est praelationem episcoporum super presbiteros

iuris esse diuini, vt contrà eundem Hieronymum deducit post alios Sot. in 4. dist. 24. quæst. 2. art. 2. latius Castr. aduersus hæreses verb. episcopus, Ledesm. 2. 4. q. 42. art. 4. tametsi aliter susceptam Hieronymi defensionem à viris doctissimis non ignorauerim.

13 Illud tamen hoc in loco omittendum nobis non est episcopi nomen omnibus maioribus sacerdotibus tam primatibus, quam archiepiscopis, quinimò & ipsi Romano pontifici commune esse. Omnes enim in his, quæ sunt ordinis, parem potestatem habet, vt colligitur ex c. in nouo, iuncta gloss. ad verb. pari 21. distinct. & ex c. loquitur, vbi glos. eodè verb. 24. q. 1. gloss. in c. quia periculosum verb. de episcopis, de sententia excommunicatiõis lib. 6. gloss. in proœmio sexti verb. episcopus, Abb. in c. licet num. 6. de electione, Victor. in 2. relectione de potestate Ecclesiæ quæst. 2. à nu. 10. Sot. in 4. dist. 24. quæst. 2. art. 5. Cou. in reg. peccatum 2. part. §. 9. à nu. 5. tex. optimus in d. c. Cleros ibi, omnes autem superius designati ordines vno, eodemque vocabulo episcopi nominantur: de qua etiam re legetis aliqua in cathalogo gloriæ mundi 4. part. cõsid. 25. quo loco Chassaneus de episcoporum excellentia sermonè instituit. Non est tamen admittenda sententia d. glossæ in proœmio verb. episcopus, dum episcopatū ordinè esse asserit distinctū ab alijs, quatenus ordo Sacramentū est, & characterè imprimit,

sed potius defendenda opinio theologorū, contra quos d. glossa insurgit, existimantium episcopatum in eo sensu ordinem non esse, posse tamen ordinē dici, quatenus ordo dicitur officium quoddā, & potestas respectu quarundam sacrarum actionum, quæ sacerdoti non conveniunt, & ita sunt exponenda iura, quæ episcopatum ordinem appellant, vt d. c. clericos, & similia. Theologos autem, qui sunt huius nostræ sententiæ, eorumq; fundamenta refert Cou. omninò videndus lib. 1. var. c. 10. nu. 15. In quam denique episcopi, vt nihil indictum relinquamus, angelorū in coelo, si angelicam in terris vitam egerint, hierarchiam assumantur, exponet tibi Chassan. d. cathalogo 3. part. confid. 8. vers. ad hunc. Hæc de episcopis. Ad patriarchas modo, & archiepiscopos properemus, suum à nobis insigne, suumq; palliū expectantes.

¶ AD RVBRICAM DE AVTO-
ritate, & vsu Pallij.

CONTINENTI ERIMVS IN principio huius Rubricæ continuatio-
ne illa, quam afferunt doctores omnes in præsentī, cum reperto, quod est optimū, vt inquit Quintilianus lib. 2. c. 16. qui quærit aliud, peius velit. Actum est tribus superioribus titulis de his, qui ad ecclesiastica officia assumuntur: & quoniam ex
his

his aliqui eius sunt dignitatis, vt pallio vti debeant, cōsequēter pallij autoritas, ei⁹ q³ vs⁹ hāc rubricā exposcebat.

2 Pallij ethymologia, quam secundū eundē Quintilianū lib. 1. c. 10. Cicero notationē, alij originationem vocant, & quæ secundū Bald. in rubrica C. qui admitti, intelligentiam rei, sicuti definitio essentiā, claudit, valdē torquet doctores nostros: tamen si non desint ex illis, qui de nomine quæstiones, eiusque origine grāmaticis potius, quam iuris peritis cōpetere asseuerent, à quo tamen onere eos non exemerim, cum ad iuris peritiā properāti grammaticorū prius secundum sit iter. Nam, vt ait autor illius libelli, qui sub falso, vt ego puto, Boëtij nomine de disciplina scholarium in lucem prodijt, grāmaticæ fructuositas nullatenus est relinquenda, per eam enim cuiuslibet artis cōmendabilis redditur possessio iucunda. Quapropter soleo præceptorī meo Cristopharo Gomez Dabreu viro latinissimo, & doctissimo immortales habere gratias, sub quo Leiriæ vix vndecimū agens annum per vndecim tantum menses Romani eloquij rudimenta didici, Virgilij, Terentij, Ouidij, Ciceronis monumēta euolui: quidquid deniq; in latina lingua profeci, si tñ quid profeci, vndecim illis mēsis, & vni Cristopharo me debere fateor. Neq; verò hoc illi solū beneficio sum deuictus, qui, postquā ex ipsi⁹ schola Conībricā discessi, & carminis numeros puerili audacia tētaui,

solebat Musas, ne dicam nugas, nostras miris in cœlum laudibus extollere, discipulis recitare, dignatus, vt Sanazarij verbis vtar, pueri verba referre senex. Sed hæc aliàs. Grammatices verò laudes qui videre volet, legat Chassan. part. 10. confid. 47.

3 Ioannes Andreas, Abb. Hostiens. hîc palleum, non pallium scribendum esse dicunt, vt sic distinguatur palleum dignitatis à pallio honestatis, de quo in c. suscepimus, ibi, post tunicam relinquere pallium, de homicid. hæc tamen distinctio Cardinali non placet argumento huius rubricæ, vbi pallij, non pallei scribitur. Putant autem hi doctores à verbo græco palin pallium deriuari, motum, seu concussionem significante, eò, quod palliũ sapè moueatur, quæ tamen deriuatio nescio quo iure fiat. Lego enim apud grammaticos pallium à palàm trahi, quod palliũ palàm, hoc est foris, gestaretur. quam nec hæc quidem satis placeat, cum palam vnico l. scribatur, & penultimam correptam habeat, pallium verò duplo gaudeat, vt patet. Minus tamen ferenda est altera Hostiens. ethymologia palleum à pallore descendere excogitantis, quoniam palliatus multò magis, quam cæteri, debet se totum Deo dedere, & frequenti oratione, crebrisque ieiunijs pallidus fieri, tamque ardenti diuinæ lucis desiderio inflâmari, vt præ ipsa amoris vi pallefcatur, diuinaq; patiatur, quæadmodũ Dionys.

lib. de diuinis nominibus c. 2. de Ierotheo præceptore suo attestatur. Nihil est autem aliud diuina pati, quàm ita quem diuina experiri, vt langueat, atque deficiat quasi ferre non valens vim, seu violentiam diuini amoris, & quasi obstupescat ad diuina. affert Hostiensis eam in re carmen illud vulgaris poëtæ,

Palleat omnis amans, hic est color aptus amanti,

Nos vltra Horat. lib. 3. Carminum Ode 10.

Nec tinctus viola pallor amantium,

Et vltra poëtarum loca, multa, atque præclara afferre possemus, quæ audiuius à præceptore nostro in Cantic. c. 2. sub illo vers. sponsæ, fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo. quare autem amantes palleant, explicat politè, & eleganter maximus amoris interpres frater Loysius Legionensis in Cantic. Cantic. cap. 1. fol. mihi 5. Hæc tamen pallij à pallore origo, pallore, ni fallor, digna est. Qui enim fieri potest, vt Ecclesia Catholica orationem, vigiliis, & ieiunia ministris suis per pallorem designet, cum hæc ipsa Christus dominus ita fieri præcipiat, vt pallor omnis ab abstinentium facie, quantum fieri possit, exterminetur. Tu autem, inquit Matth. 6. cum ieiunas, unge caput tuum, & faciem tuam laua, ne videaris hominibus ieiunans. Nec enim par erat, vt prælatorum inedia, lachrymæ, & mœrores per eum effectum significarètur, quem remis,

velisque fugiendum eorum dux, eorumque dominus imperauerat. Sunt alia prætereà in hac originatione, quæ dedita opera prætermittimus, ne videamur tantum virum vehementius insectari, dummodò tamen hac in re herbam porrigat Hostiensis, qui nobis in alijs sæpissimè manum porrigit. Ego enim, vt cum Augustino loquar, in cap. ego solis 9. distinct. desumpto ex epistola 19. ad Hieronymum, solis eis scriptorum, qui iam canonici appellantur, didici hunc timorem, honoremque deferre, vt nullum eorum scribendo errasse audeam credere. Scio autem, dum hæc, & similia iactamus, quam simus audaciæ, ne dicam impudentiæ, notam apud nonnullorum delictiores aures subituri: iam enim dum hæc scribebam, nescio qui rumores ad me perlati sunt, labores hos nostros nondum in lucem editos, & vix nomine, vix fama notos, iam tamen malè audire apud multos, rem, antequàm res sit, vituperantes, qui tamen non vident in hoc, quàm meis votis satisfaciant: precor enim quotidie à Deo, non vt ab inuidia liberet me, sed potius, is vt sim, qui inuideri possim. Quanquàm meis his conatibus vel ipsa inuidia, quæ non aliunde, quam à plaga tartarea ad perniciem hominum profluxit, parcere certè debuerat, qui hæc, vt de ingenio meo periculum faciam, solum scribo, non autem, vt fumos venditem, homo ab elatio-

ne animi longé alienus, in hoc solum superbus, quod superbiam contemno.

4 Sed, cum pallium, vt ad rem redeam, sit vestimenti genus, quod tunicæ superindui solet, à quo Græci olim palliati, quemadmodum Romani à toga gens togata, dicebantur; vt constat ex Cæsare in commentarijs de bello gallico lib. 6. de Pythagora loquente, adiuncto Chassan. 3. part. consi. 25. ex Virgilio lib. 1. Æneid: adiuncto Macrobi. Saturnal. lib. 6. cap. 5. quoniam pacto huic conueniat ornamento, quod de beati Petri corpore Patriarchis, & Archiepiscopis conceditur, vt verum fatear, mens dubitat mea. Libenterque hac in re ad Additionē ad Abb. hinc verb. pallium adhærescerem, ni autoritas, & vsus huius rubricæ dissuaderet. Ait enim illa non pallium, sed paleum dicendum esse à palis, idest, humeris eò, quòd paleum sit humerorum ornamentum. palæ nanque apud latinos, vt constat ex Calepino, significant dorso partes dextra, læuaque eminentes: successisse verò paleum in locum superhumeralis, quo summus sacerdos in lege veteri utebatur Exod. cap. 28. & de quo Chassan. 1. part. confid. 38. conclusione 3. vers. secundum erat, non auro, & gemmis, vt olim illud, illustre, sed clarissima crucis nota omni auro, omnibusque gemmis illustriore. Ego tamen video tam in hac rubrica, quam 100. dist. per totum, cap. cum

in iuuentute, de præsumpt. c. in galliarum 25. quæst. 2. & ubique tandem huius vocabuli fit mentio, pallium, non paleum scribi: nisi fortè dicas reperiri hoc vocabulum ubique vitiosè scriptum, sicut & alia huiusmodi, multoque grauiora vitia deprehenduntur passim tam apud nostros, quàm apud Iurisconsultos tam inclemèter à posteris acceptos, vt inquit Pierius in oratione pro sacerdotum barbis, vt, posteaquam membratim à Triboniano, & carnificibus alijs dissecti sunt, neque ipsa quidem membra conseruare potuerint, quin passim contaminata in imperitorum manibus computrescerent. Satis nobis sit, vt interim Iurisconsultorum omit-
tamus exempla, quibus suo nitore restituèdis Antonius Augustinus, Budæus, multique alij satis operæ contulerunt, è nostris vnum subtexere, quod refert Pierius d. loco. Inquit enim Adrianum vj. pont. maximum nullum hominũ genus maiori prosequutum odio, quam poëtas, id nominis nihil aliud præ se ferre arbitratũ, quàm impietatem. Dabat autem huic errori causam alter in decretis error in c. sancta vers. item venerabilis viri 15. dist. vbi pro heroicis versibus hæreticis in antiquis, deprauatisque Codicibus legebatur. Hæc, & multa id genus reperiuntur passim, vt videre est per Cou. lib. 4. var. cap. 11. sed non ignoro, quàm periculosum sit ab inueterata, & penè canescente recedere lectione, cum nemo

doctus

doctus pariter, vel indoctus, quod inquit Hieronymus in præfatione in Euangelistas ad Damasum, pati possit à salua, quam semel imbibit, discrepare, quod lætitat. Valeat itaque recondita pallij ethymologia, nunquãq; satis quæsitus Osiris, & quid illud tandem sit, & quibus conferatur, accuratius inuestigemus.

§ Pallium, inquiunt doctores in præsentia, est insigne ornamentũ archiepiscopi, vel episcopi de corpore beati Petri assumptũ. Sed hæc definitio non videtur satis exacta, cum quælibet vestis, & quodlibet ornamentum de altari diui Petri illa contineri possit. Ego pallij definitionem inter ipsos pontifices inuenio, nec scio, cur doctores pallium finiendi laborem susceperint, cum eos pontifex Innocentius isto onere liberauerit. Pallium est, inquit ille in cap. antiqua, de priuilegijs, plenitudinis officij pōtificialis insigne. Breuis definitio, sed qua haud scio an vlla expressius possit nobis definiti naturã ante oculos proponere. quæ malũm fuit igitur illa doctorum cæcitas, vt aptissima prætermissa definitione in alteram minus aptam inciderint? Neque enim negari potest, si pallij naturæ oculum adijcerent, fore, vt illud per plenitudinem pontificalis officij definirent. Legerent totum nostrum titulum, legerent cap. nisi specialis, cap. ad honorem, cap. cum sis, legerent d. cap. antiqua, & omnia denique iura, quæ de pallio loquuntur; quid illa

quæso crebrius repetunt, quam plenitudinem pontificalis officij per pallium designari. Nihil autem aliud sibi volunt pontifices illis verbis, quam archiepiscopos, & primates plenam in his, quæ sunt ordinis, recipere per pallium executionem: cum enim pallium spectet ad susceptæ dignitatis perfectionem, fit, vt non aliter, quàm per eius receptionem pontificalis officij plenitudinem assequantur: d. cap. nisi specialis, nec possint ante illam pontificalia exercere. cap. quod sicut. §. i. de electione, cap. i. 100. distinct. licet ea, quæ ad iurisdictionem attinent, liberè exequantur, glossa ad verb. confirmasse in cap. i. de translatione episcopi, excepta Concilij cõuocatione, d. §. i. quæ, cum inter maiores causas numeretur, quamuis iurisdictionis sit, non potest ante receptum pallium celebrari, Card. Abb. Innocent. & omnes hîc. Addiderim Concilij conuocationem non ad legem iurisdictionis, sed ad diœcesanã spectare iuxta Innoc. in c. i. nu. 2. de statu Monach.

6 Quoniam verò definitio doctorum asserit pallium de corpore beati Petri assumi, quod illi assumunt ex cap. significasti de electione, quid illud sit, & quomodo accipiatur, necesse est explicare. glossa ibi, verb. corpore, pallium inquit benedici, & consecrari à Papa super altare beati Petri, vbi, qui pallium recepturus est, illud assumit, si præsens est, per se ipsum, sin minus, per procuratorè,

& hoc esse assumi pallium de corpore beati Petri. Sed cum glossæ opinione exoptulat Hostiensis relatus à Card. in d. cap. significasti ad fin. ab Abb. numero 10. parum referre inquires, in cuius honorem sit altare cōsecratum, idque se bis expertum, cum pallium à quodam ex diaconis Cardinalibus iussu pontificis receperit. Præterea pallium per Apochryfarios mittitur, d. c. significasti, quod pugnat etiam cum dictæ glossæ sententia. Hæc igitur Bernardi opinio respuatur: tolerabilius enim multò fuisset verba illa pontificis intentata relinquere, quàm vim contra ius, & fas pontifici intentare.

7 Innocentius itaq; & Piscatoris maximi successor, & iuris, vt ita dicam, piscator maximus, à corpore beati Petri, idest, ab illis archiepiscopis exponit, qui sunt de corpore B. Petri, hoc est Ecclesiæ, cuius caput est Christus, vt sic sit sensus, quòd pallium Catholicis tantū episcopis, & qui se Catholicæ Ecclesiæ membra profitentur, ab Ecclesiæ capite confertur, à quo omnis potestas in sua membra deriuatur, cap. ita dominus, 19. dist. quæ quidem expositio maximè quadrat in discursum illius capitis: quod si nolis huic declarationi acquiescere, intellige secūdū alterā eiusdē Innocētij, verba illa, quæ à B. Petri tantū corpore assumūtur, significare receptionē pallij à Romana ecclesia imediatè pendere, nec obstare, quod

quod de Patriarchis obijci potest ex cap. antiqua, de privilegijs, vbi quatuor illi Patriarchæ pallium suffraganeis conferendi potestatem habere dicuntur; id enim fit autoritate, & mandato summi pontificis, & ab ipso factum censetur, probat Abb. d. loco.

8 Est tamen videndum, antequàm hinc discedamus, qui sint APOCHRYSARIJ, per quos ait pontifex Paschalis Panormitano archiepiscopo pallium oblatum. gloss. ibi, quam sequitur Innocent. APOCHRYSARIOS, hoc est secretos nuntios, exponit, Cardinalis nuntios deauratos ab apos, quod est nuntius, & Chrysis, quod est aurum, (vnde Chryspidas ab aureis clypeis appellabant, de quibus Chassaneus 1. part. confid. 38. conclusione 62.) sequutus glossam in cap. conuenientibus verb. APOCHRYSARIJS 1. quæstione 7. licet ille, & illa fateantur nuntios Papæ non deauratos, sed plumbatos esse. Auriga noster d. cap. numero 4. hanc ethymologiam sequutus est, quam vt magis confirmaret, affirmat eam ratione Papæ nuntios deauratos dici posse, cum plumbati sint, vtor illius verbis, quia dant plumbum, & reportant aurum. Et hoc quidem apud Panormitanum relegens cum risu, vt erat consequens, prosequer, venit mihi in mentem, quod de quodam archiepiscopo Toletano aliquando audiui à Bartholameo Philippo, cuius inexhausta præsentium, & antiquarum

rerum

rerum cognitio, & penè tercentum in omni disciplina-
rum genere Hispano, & Latino sermone cōposita vo-
lumina non secus, ac Themistocli Melciadis trophea,
Theseo Hercules clava, Cæsari Alexandri Victoriæ, A-
lexandro Achilles gesta, Aretino Patriarchæ imago, mihi
somnos adimunt. Hic enim archiepiscopus venientem
pontificis nuntium cum exciperet, Benè, inquit, venias,
missus subtili ingenio aurum à barbaris auferre, sumpta
dicacitatis anxia à celebri. non solum C. de commer.
& mercator. Barbarum quidem verbum, & quod cum
nuntius pontifici nuntiaret, parum absuit, quin archie-
piscopus grandes sui illius non tam leporis, quam dicte-
rij pænas daret. Hæc de hoc verbo doctores. Ego apud
Latinos non Apochryfarios dicendum, sed Apochry-
farios inuenio, quàmuis vtrumq; verbum barbarū sit,
& bonis autoribus ignotum. Deduci autem non à nun-
tio, non ab auro, sed à quodam græco verbo, quod res-
pondeo significat: Et accipi pro responsalibus, seu lega-
tis episcopi, quo sensu ad summi pontificis nuntios op-
tima ratione transfertur.

9 De forma pallij tractant omnes hîc. Ultrà quos id
munus suscipit Chassan. cū citatis ab eo 4. part. confid.
26. vers. & aduerte. Illam itaque colligimus instar colla-
ris esse, non tamen circa collum, sed circa brachia ex-
tensam, quatuor nigri coloris cruces continentē, vnam

ante pectus, aliam in dextro brachio, in sinistro tertiã, quartam denique retrò pendentem. Laborant autè doctores mirum in modum, vt tandem possint, quid hæc quatuor cruces significant, explicare. Aiunt autem per crucem nigri coloris vitiorum extinctioné intelligi iuxta illud Apostoli ad Gal. vlt. mihi autem absit gloriari, nisi in Cruce domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Quæ verba cum in episcopum maximè conuenire intelligeret maximus è Lusitanis episcopus, vt quæ, qualisue deberet esse boni, & veri pastoris gloria, quiue fastus, publico, & manifesto præconio declararet, in suis peripetasmatis, & aulæis inter ipsa episcopalia ornaméta, inter ipsa sui generis stemmata conscribi iussit. De colore verò nigro, & quid per eum significetur, videndus Chassan. 1. part. confid. 38. conclusionē 66. & part. 12. confid. 93. vers. & licet color niger, & vers. color etiam obscurus.

10 Per quaternariū autem numerum quatuor volunt affectiōes significari, gaudium, dolorem, spem, timoré; vel quatuor virtutes cardinales, per eam, quæ est ante pectus, iustitiam, per sinistram fortitudinem, per dexteram prudentiam, per quartam temperantiam, idque ex rationibus, de quibus illi, quarum virtutū laudes, & exempla qui videre volet, legat Nicolaum Hanapū in libello, qui inscribitur virtutum, vitiorumque exempla, specia-

les de singulis titulos, & capita cōtinente. Et, quàm propriæ sint illæ ministerij episcopalis, explicat eleganter Bernardus de colloquio Simonis, & Iesu, dum Euxæ prudentiõ, Adæ temperantiam, Cain iustitiam, Petro fortitudinem defuisse asserit, nullã tamen ex his episcopali ministerio deficere debere. Vt verò laudes quaternarij numeri omittamus, quas quatuor paradyfi flumina, & quatuor ecclesiæ Euangelia, & multa id genus magno perè commendant, & de quibus Macrobius lib. 1. in Somnium Scipionis c. 6. Philo Iudæus lib. de opificio mundi, lib. 3. de vita Moyfis, lib. de Plantatione Noe lib. de Abrahamo, Chassan. part. 12. confid. 37. vers. de laude verò quaternarij, mirum non est, si quatuor ex crucibus pallium constet, cū crux ipsa ex quatuor lignorũ generibus cōstituta dicatur, Chass. part. 12. cōfid. 89. vers. de differentia verò inter arborè, & lignũ: Cũq; quatuor etiam perhibeãtur rationes, ob quas in crucè actus Christi dñs expirauerit, quæ oĩa diffusè exponit gl. in Clem. 1. de sũma Trinitate verb. Cruci. Nouissimè Fr̃ Nicolaus Diaz in tractatu de passione dñi c. 26. Neq; verò illud ignoro, quo sensu sit accipiendum, quod ait d. gloss. Christum dominum crucis mortem elegisse: nec enim genus vllũ mortis elegit ille, sed ad libitum Iudæorũ mori voluit, vt constat ex Luca euangelista c. 23. ibi, Iesum autè tradidit voluntati eorum; Idq; ea ratione fecit, vt signum illud,

illud, quo se ab inferis excitando mortis immanitatem profligavit, clarissimum, notissimum, & testatissimum redderet: si enim mortis genus eligeret, confestim obstinatissimi Iudæi aliquam inde sibi auram afflari posse confiderent, & idcirco à mortuis suscitatum dicerent, quòd eam mortem elegerit, eamque subierit, à qua se reuicturum, etiam dum viueret, præuidebat. De Cruce autem salutis nostræ vexillo videbis quamplurima ad maiorem illius glossæ, & nostri pallij ornatū apud Rhodigin. lib. 6. c. 8. apud Claudium Paradinum in symbolis symbolo 2. apud Couar. var. lib. 4. c. 5. Chassan. 1. part. confid. 38. conclusione 98. cum sequenti. Diaz vbi supra c. 24. De eius verò inuentione habemus inter Gratiani decreta c. Crucis, de consecratione dist. 3. quod ibi Eusebio pontifici tribuitur, licet eius inscriptionis vulnus detegere conetur Petrus Mexias vir bonarū literarū non ignarus in vita Constantini Magni c. 2. qui Eusebium in vita Galerij mortuum ait ante imperium Constantini, posteaque Melchiadem pontificem creatum. Cuius rei fides sit apud illum. Est enim tanta apud historicos de pontificum ætate, & annorum recensione varietas, vt temeritatis sit re exactius nō perpésa, quod mihi modò non est otium, aliquem extemplò vel respuere, vel probare. Cou. tamen var. lib. 4. c. 16. nu. 9. ex multorum testimonijis crucis inuentionē Eusebij téporibus assignat, illiusq3

illiusque capituli, & inscriptionis tanquam approbatissimæ mentionem facit, qua de re vide Chassan. d. loco, & 3. part. confid. 23. vers. 30. probatur.

10 Illud quidem extrà controuersiam est, & patet ex toto hoc titulo, pallium iure communi primatibus, & archiepiscopis cōferri, licet aliquādo ex priuilegio episcopis conferatur c. cum in iuuentute, de præsumpt. non erit itaque abs re de primatum, & archiepiscoporum origine aliqua dicere; opus tamen nobis est aliquo ductore, cuius opera facilius id, quod volumus, adipiscamur. Imprimis nobis pontifex Clemens occurrit in c. in illis 80. distinct. ex cuius verbis graduum inter episcopos, metropolitanos, & patriarchas distinctionem ab ipso Petro inductam colligere licet. Diuisit enim diœceses, quarū quanlibet sub vnius episcopi cura constituit, de qua diuisione c. episcopi, & per totum 80. distinct. Trident. sess. 14. de reformatione c. 9. diuisit prouincias, singulas pluribus diœcesibus constantes, in eisque præfidem creauit metropolitanum, seu archiepiscopum nomine, quē subditatum diœcesum episcopi caput agnoscerent: de qua diuisione c. 1. 99. dist. c. scitote 6. quæst. 3. c. per singulas 1. & 2. 9. q. 3. diuisit deniq; quasdā maiores sedes, ex pluribus cōstantes prouincijs, primatem, seu patriarchā, qui prouinciarum archiepiscopis præesset, in illis constituens: de qua diuisione cap. 1. 80. c. 1. 99. distinctione.

HSunt

Sunt autem huiusmodi graduum distinctiones tum ob ornatum Ecclesiasticæ Hierarchiæ, vt subindicat Chass. part. 10. confid 17. vers. 30. tum ob præclarioris Ecclesiæ regimen omnibus se inuicem adiuuantibus, & excitantibus institutæ. Illudque sine dubio asserendum est omnes patriarchas esse primates, & ex aduerso, eodemque modo Archiepiscopos à Metropolitanis non distingui, vt docet expressè pont. in cap. 1. ibi, vnâ formam tenent, licet diuersa sint nomina, & ibi, Metropolitanorum, aut Archiepiscoporum nomine fruerentur, 99. distinct. explicat glossa opt. in extrauag. 1. de censibus inter cõmunes verb. Archiepiscopi, & de Patriarchis, & primatibus id affirmat gloss. in cap. vrbes verb. Patriarchas, 80. distinct. gloss. in cap. duo, de officio ord. eodem verbo. Glossa in summa d. distinct. 99. Chassan. 4. part. confid. 9. (licet in vers. alij nonnullos asserat esse primates, qui patriarchæ non sunt, in quo non videt, quàm sibi parùm constet,) vt iam mirandum sit Speculatorem in titulo de iurisdictione omnium iudicum. §. 1. vers. secundùm Canones, Albertum Trotium lib. 1. de perfecto clerico cap. 13. numero 4. Pauin. de potestate capituli prælud. 6. numero 12. maximam inter primates, & patriarchas differentiam constituisse, Patriarcharum nomine solos eos censi volentes, qui referuntur in cap. antiqua, de priuileg. Vnde Archiepiscopus

pus noster Braccharenfis, qui Hispaniæ dicitur primas, dici etiam potest Patriarcha, licet non ignorẽ super iure primatiæ olim inter eum, & Toletanum immortalem litem exortam, cuius fit mentio in cap. Coram, vij. de in integr. restitutione. de patriarcharum verò, seu primatum priuilegijs, potestate, & alijs vide, quos citat Additio ad Abb. in cap. 1. de translatione episcopi verb. patriarcha, verb. tu adde, verb. Circa, & de patriarchis veteris testamenti, quo loco sedeant in gloria, vtrũ reliquis sanctis præferantur, Chassan. 3. part. confid. 27. de Archiepiscopis 4. part. confid. 20.

11 Veritam autem inter Archiepiscopos, & metropolitanos differentiam excitauit Isidor. in c. Cleros 21. distincta. qua in re non semel, sed bis est lapsus: postquam enim archiepiscopum à metropolitano seiunxit, in ep- tam quandam attulit metropolitani ethymologiam, & ita posterior error fuit priore turbulentior. Dixit enim metropolitanum græcè à mensura, & ciuitate cõponi, cū à matre, & ciuitate potius descēdat, quasi metropoli- tana sedes mater sit aliarũ, quod glos. d. loco verb. mēsu- ra peritẽ adnotauit: & huius quidem erroris postulatur Isidorus à Budæo in prioribus adnotationibus ad Pan- dectas in l. obseruare. ff. de officio procons. Ab Antonio Aug. in Emendationibus Pandectarũ pag. 309. à Cou. Pract. cap. 19. numero secundo. Quæ ne cui nimis leuia

videatur, referat in mentē illud, quod verē protulit quidam, curiositas nihil recusat, atq; interdum parua etiam plurimi facit, & ad ea gressum sustinet, quæ cæteri pro vilissimis passim calcant.

12 Patriarchæ autem, & metropolitani, qui soli, vt diximus, de iure cōmuni pallio exornātur, eo non, nisi intra Ecclesiam, c. 1. non, nisi certis diebus c. ad honorem iuncta glossa ibi d. verbo, vti queūt: nec illud cōmodare, c. 2. nec ante eius receptionē archiepiscopi, seu patriarchæ appellari possunt, c. nisi specialis.

13 Et, vt iam pallij materie coronidem impingamus, & desultoria quadam leuitate in aliam rubricā transfulemus, titulus hic noster, licet breuissimus, continet tamē aliqua iura apud iurisperitos celebratissima, ex quibus est d. c. ad honorem: ex quo circumfertur vulgare illud principium, quōd oīa possit episcopus in sua diocesi, quæ potest summus pont. in toto orbe, exceptis tantū prohibitis: quod tñ haud me latet, quam multiplicē habeat, quanque scrupulosam disputationem, ad quam componendā satis erit adire Sot. lib. 10. de Iustitia quæst. 1. art. 3. Ledesm. 2. 4. quæst. 24. art. 1. Victor. in 2. relectione de potestate Ecclesiæ quæst. 2. num. 28.

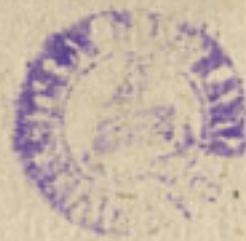
14 Ex cap. verò, nisi specialis, alterum elicitur à gloss. ibi verb. eligemus, idq; apud iurisperitos vulgatissimū axioma, quod nempē charitas benè ordinata incipit à se ipso,

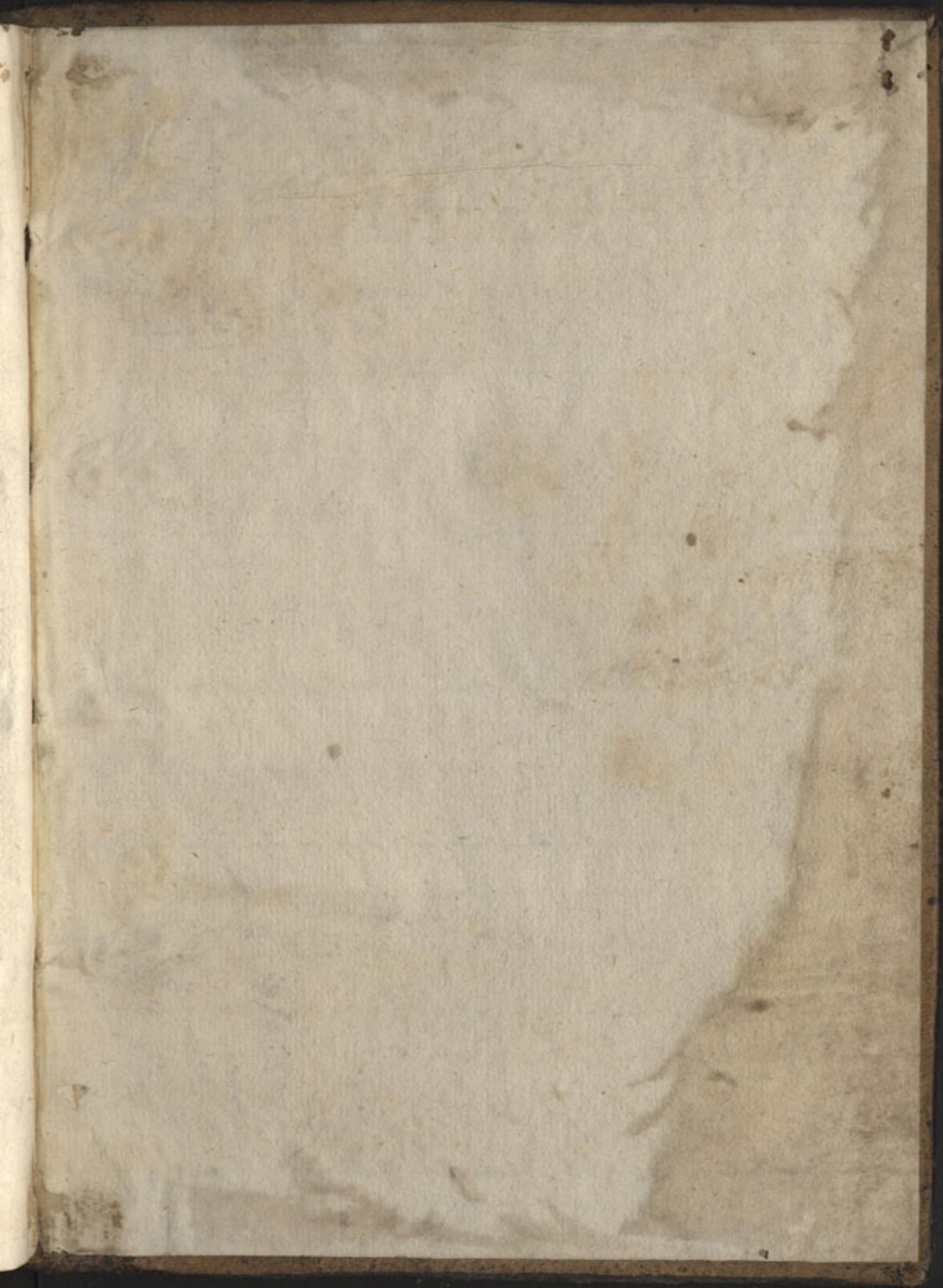
ipso, quod etiam affirmat glos. in c. petitio 31. verb. specialibus, de iureiur. & multæ similes. Sed mihi quidē videntur iurisperiti hoc axioma tyrannicè usurpare; in eo enim casu, vbi illo vtuntur, lege nempè, quæ incipit, præses, C. de seruitut. quòd nempè meis agris sitiētibus non sunt alieni ex meis fontibus irrigādi, charitas benè ordinata suadebat, vt arentes potius vicinorum agros, quā meos paterer irrigari: charitas enim, vt inquit Paul. de illius laudibus agens 1. ad Corinth. c. 13. non quærit, quæ sua sunt, imò, vt idem ait, patiens est, oīa suffert. Est autem illud axioma ad forū animæ referendū: in hoc enī charitas benè ordinata à se ipso incipit; nec enim salutē nostram proderere debemus, vt alienā constituamus, idq3 est, quod vult D. Bernard. citatus ab additione marginali in d. gloss. verb. eligemus, licet ab ea fortassè parū perpensus, in acquisitione salutis tuæ nemo tibi germanior vnico matris tuæ, & Socrates: amico ita prodesto, ne tibi noceas, hoc est, vt aiebat Plato, amicus, sed vsq3 ad aras. Quod quidem demiror neminē hactenus ex his, quem viderim, aut audiuerim aduertisse, cū interim hoc axioma in omniū ore versetur, quo, ni fallor, non tam vtuntur, quàm abutuntur iurisperitorū omnes. De ordinatione verò charitatis, quandoquidem in eam incidimus, & ea est, vt inquit ille, omnium ferè disciplinarū inter se coniūctio rerū, & cōmunicatio, vt alteri alterius

hortos ingredi, & ex eis flores libare ius, fasque sit, vide Origenem lib. duarum homiliarum in Cantic. homilia 2. & lib. quatuor, homil. 3. Gregor. Nycenum oratione 4. in Cantic. Ambros. lib. 5. in Lucam c. 6. Hieronymum super illa verba Matth. 10. qui amat patrem, aut matrè plusquàm me, non est me dignus, August. lib. 1. doctrinæ christianæ cap. 27. & lib. 15. de Ciuit. Dei c. 22. Prosperum Augustini discipulū lib. 3. de vita contéplatiua c. 15. Bernard. in Cantic. sermone 49. & sequētibus, qua etiā de re disputat Plato dialogo 5. de legibus, vbi præfinit etiam gradus amoris, & honoris, quibus quenq; amare, & honorare debemus, Aristoteles lib. 9. Ethic. c. 2. & 8. quos omnes debetis præceptorī meo in Cantic. cap. 2. sub illo vers. introduxit me Rex in Cellā vinariam. &c. 15

Ne verò nos breuitatis, quemadmodum iuris periti charitatis ordinem, disturbemus, referamus hinc pedem, alijs, quæ de hac rubrica dicenda supersunt, relinquentes: nemo enim vnquàm iure reprehendendus, qui è segete, vt inquit Pithæus, ad spicilegium relinquit stipulam. Et hæc quidem hætenus Academię rebus prolatis, quo tempore Conimbrica scholasticos penè omnes tanquàm ver sacrum miserat, Leiriæ cōmorantes moliti sumus, commodatis amicorū libris vtentes, præsertim verò Loyfij Fernandez in Leiriēsi Ecclesia Thesaurarij, excellenti viri ingenio, & de iure nostro, & humanioribus

nioribus literis adeo benè meriti, vt verè Patriam nostram felicè dixeris, quæ eum nobis virum dederit maiorem datura neminè, cuius ori & suos Musæ fauos instillant, & tantus eloquentiæ lepos, & iurisperitiæ decus infidet, vt illi soli iure optimo cõpetat illud, quod mihi olim Michaelem Alcoutinium Comitem, præsidium, & dulce decus meū, dixisse memini: cum enim ille puer me puerum effusè laudaret, & illi ego, ad excusandã paruitatem, vt ita loquar, meam, Leiriæ patriæ ignobilitatem, & obscuritatè obijcerè, nec ex ea quenquã alicuius nominis prodire posse dicerem, respõdit ille perurbanè, non fuit illa ergo Leiria in te. Quanquã & hîc ego virū amicissimū, quæ est in amicitia libertas, iuuenili audacia interpellare non dubitem, quàm sit hoc nomine literis infestus, quòd optato perfruens otio nullos in eis hactenus ediderit commentarios: hi enim debent esse doctis hominibus hæredes, homini præsertim sacris deuoto, & qui non vitæ solum professione, sed probitate etiam virum eiuravit. Rumpere igitur moras, vir eruditissime, nec tibi vllos Lusitana inuidia cancellos circumponat; tecum enim studiosorum nomine exoptulare non desinam, donec non tibi, nec tuis solū, sed omnibus etiam utilis appareas.

(Sal
(Ga
I Est
Tab
N. e

Sala
Gab. 3
Est.
Tab. 3
No. 6